e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel

Mechanical Engineering Enterprises in Modern Conditions and Their Significance in the System of Economic Security

Volodymyr Zasanskyi [1] * ● Yurii Saponenko [2]

[1] *State University of Communication and Informational Technologies (Ukraine). Professor at the Department of Management, Doctor of Science in Economics, Professor.*

[2] *Private Higher Education Establishment "European University" (Ukraine). Postgraduate Student at the Department of Management and Logistics.*

*** *Corresponding Author,*** e-mail: v.zasanskyi@duikt.edu.ua

ARTICLE INFO

Research Article

DOI: 10.70651/3083-6018/2026.5.02

Received:
21 March 2025
Accepted:
25 April 2026
Published online:
1 May 2026

Copyright © 2026 by authors

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

OPEN ACCESS

ABSTRACT

At the current stage of economic development, in conditions of prolonged and exhausting military confrontation, the domestic machine-building sector demonstrates a sharp polarization: on the one hand, civilian enterprises are forced to adapt to the complications and obstacles of activity, and on the other hand, crisis conditions stimulate rapid growth, modernization and relocation of enterprises integrated into the defense-industrial complex and the production of dual-use products. The study is devoted to the analysis of the state of modern security management of machine-building enterprises. All data used for the study were obtained from open sources and were subjected to critical analysis. The article substantiated that the support of sustainable economic development in wartime is ensured by an appropriate level of competitiveness and security. In this regard, the issues of building a system for managing the economic security of this sector are of paramount importance. The study found that ensuring the security of the system and its safety as a fundamental characteristic is a direct consequence of effective management, building a security culture and implementing specific functions (in particular, security and detective practice). The effectiveness of these processes is determined by both the internal parameters of the security system (human resource competence, technical and legal basis) and the general level of development of the socio-economic environment. It is substantiated that the synthesis of these factors provides the economic system with stability and autonomy, thanks to which the enterprise acquires the ability not only to eliminate threats, but also to form a reliable basis for protecting corporate interests, stable development and preserving its structural integrity. It is this set of tasks that determines the essence of security and the functionality of specialized entities.

KEYWORDS

economic security, industry, threats, corporate security, mechanical engineering, competitiveness.

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel

Підприємства машинобудування в сучасних умовах їх значення в системі економічної безпеки

Володимир В. Засанський [1 *] ● Юрій П. Сапоненко [2]

[1] *Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій (Україна). Професор кафедри менеджменту, д-р екон. наук, професор.*

[2] *ПВНЗ «Європейський університет» (Україна). Аспірант кафедри менеджменту та логістики.*

*** *Автор-кореспондент,*** e-mail: v.zasanskyi@duikt.edu.ua

СТАТТЯ

Дослідницька

DOI: 10.70651/3083-6018/2026.5.02

Отримана: 21.03.2026 р.
Прийнята: 25.04.2026 р.
Опублікована: 01.05.2026 р.

Авторське право
© 2026 авторів

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

OPEN ACCESS

АНОТАЦІЯ

На сучасному етапі економічного розвитку, в умовах тривалого й виснажливого військового протистояння, вітчизняний машинобудівний сектор демонструє різку поляризацію: з однієї сторони, підприємства цивільного спрямування змушені адаптуватися до ускладнень та перешкод діяльності, а з іншої – кризові умови стимулюють стрімке зростання, модернізацію та релокацію підприємств, інтегрованих в оборонно-промисловий комплекс і виробництво продукції подвійного призначення. Дослідження присвячене аналізу стану сучасного управління безпекою підприємств машинобудування. Усі дані, використані для дослідження, використовувалися з відкритих джерел та піддавалися критичному аналізу. В рамках статті було обґрунтовано, що підтримка стійкого економічного розвитку в часі війни забезпечується належним рівнем конкурентоспроможності та безпеки. У зв'язку з цим питання побудови системи управління економічною безпекою даного сектору мають першочергове значення. У дослідженні з'ясовано, що забезпечення захищеності системи та її безпека як фундаментальна характеристика виступають безпосереднім наслідком ефективного менеджменту, розбудови культури безпеки та реалізації специфічних функцій (зокрема, охорони й детективної практики). Результативність цих процесів обумовлена як внутрішніми параметрами системи безпеки (компетентністю кадрів, технічним і правовим базисом), так і загальним рівнем розвитку соціально-економічного середовища. Обґрунтовано, що синтез цих чинників забезпечує економічній системі стійкість і автономію, завдяки чому підприємство набуває здатності не лише нівелювати загрози, а й формувати надійне підґрунтя для захисту корпоративних інтересів, стабільного розвитку та збереження своєї структурної цілісності. Саме цей комплекс завдань визначає сутність безпеки та функціонал профільних суб'єктів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

економічна безпека, галузь, загрози, корпоративна безпека, машинобудування, конкурентоспроможність.

1. Introduction

Метою статті є дослідити та дати комплексну оцінку діяльності підприємств машинобудівного сектору з урахуванням обмежень і специфіки сьогодення. Враховуючи безпековий ракурс, емпіричну базу роботи сформовано виключно на основі відомостей із загальнодоступних джерел. На сучасному етапі одним із ключових викликів для національної економіки є гарантування стабільності стратегічних секторів промисловості, де базовим елементом і локомотивом виступає саме машинобудування.

2. Literature Review

Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств досліджувалися з різних поглядів. Зокрема, фундаментальними роботами у сфері економічної безпеки вбачаються напрацювання О. Власюк [1], С. Реверчук [2], Г. Козаченко [3], В. Шлемко, І. Бінько [4]. Водночас В. Засанський [5-9] зі співавторами приділяють особливу увагу забезпеченню економічної безпеки європейських держав в умовах зростання соціально-економічних загроз та питанню тінізації влади. Окремі аспекти досліджуваної проблематики висвітлені в роботах Т. Аллісон, Дж. К. Ван Хорн, К. Жюгляр, Дж. Найт, Г. Фостер, Й. Шумпетер та інших. Водночас частина теоретичних проблем залишається нерозробленою.

3. Problem Statement

Дослідження присвячене аналізу стану сучасного управління безпекою підприємств машинобудування. Необхідно вказати основні напрямки забезпечення економічної безпеки галузі.

4. Methods and Materials

У процесі дослідження було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що забезпечують системність, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів. Основу методологічного інструментарію становлять аналіз і синтез, які застосовано для розкриття сутності економічної безпеки, модернізації та трансформації галузі машинобудування. Системний підхід дав змогу дослідити феномен економічної безпеки як цілісну багаторівневу систему взаємопов'язаних інституцій, процесів та інформаційних потоків. Статистичний та економіко-аналітичний методи використано для оцінювання тенденцій розвитку сфери машинобудування у період війни. Елементи контент-аналізу дали змогу опрацювати нормативно-правові акти, стратегічні документи та аналітичні звіти у сфері.

5. Results and Discussion

Одним із нагальних викликів для національної економіки є гарантування стабільного зростання не лише сировинного сектору, а насамперед ключових галузей промисловості. При цьому головною рушійною силою та ядром цього індустріального комплексу виступає саме машинобудування. Воно є основною ланкою забезпечення економічної та національної безпеки [10-12].

Машинобудівна промисловість в Україні є стратегічно важливою галуззю для підтримки обороноздатності країни, її технологічного та інноваційного розвитку, долучення до глобальних ланцюгів створення продукції. У період війни низка галузей машинобудування забезпечує потреби оборони, здійснюючи розроблення та виробництво інноваційних зразків техніки [13–15]. У зв'язку з цим питання побудови системи управління економічною безпекою даного сектору мають першочергове значення.

Інституційну архітектуру регулювання розвитку машинобудівного комплексу формує розгалужена система органів загальної та спеціальної компетенції. Разом із ключовими інститутами законодавчої (ВРУ) та виконавчої влади (КМУ, РНБО), сюди належать профільні

міністерства, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, регуляторні служби та агентства (зокрема, у сферах економічного розвитку, цифровізації, екологічної безпеки, соціальної політики та протидії корупції), а також Антимонопольний комітет і Держспецзв'язку. Важливий правозахисний вектор у контексті фіксації та захисту економічної безпеки (ЕБ) забезпечують судові органи [16–19]. Попри постійні структурні трансформації та перерозподіл функцій, цей апарат демонструє системний і стратегічно орієнтований характер, спрямований на стимулювання галузевого зростання.

Для всебічного аналізу потрібно розглянути нормативні документи, які пов'язані з даним питанням, як теоретичні, так і практичні.

Нормами Закону України «Про основи національної безпеки України» було детерміновано значення феномену «національної безпеки». Під нею розуміють стан захищеності пріоритетних інтересів суспільства і держави, людини і громадянина, за якого підтримується сталий розвиток суспільства, забезпечується своєчасне запобігання, виявлення і нейтралізація реальних та потенційних загроз [20, с. 116].

В Україні на кінець 2025 року в індустріальних парках було збудовано чи будувалося 37 промислових підприємств. З них 22 заводи збудовані, ще 15 – в процесі будівництва [21]. Крім цього, у 2025 році Мінекономіки було ухвалено рішення про надання державного стимулювання 13 індустріальним паркам для реалізації 22 інфраструктурних проєктів на загальну суму 697,77 млн грн. [21]. Зокрема, державне стимулювання у 2025 році отримали:

- індустріальний парк "КРОНОСПАН РІВНЕ" – 55,30 млн грн на будівництво інфраструктури для когенераційної установки;
- індустріальний парк "КИТ" (Київська область) – 147,72 млн грн на будівництво внутрішньомайданчикових мереж;
- індустріальний парк «Тернопіль» – 49,24 млн грн на будівництво ділянки вулиці та підведення інженерних мереж;
- індустріальний парк «ФРУКТОВА ІНДУСТРІЯ» (Чернівецька область) – 150 млн грн на будівництво інженерно-транспортної інфраструктури, у тому числі локальних очисних споруд стічних вод;
- індустріальний парк «ВінІндастрі» (Вінницька область) – 46,88 млн грн на капремонт доріг та будівництво системи відведення дощових вод з очисними спорудами;
- індустріальний парк «Сигнівка» (Львівська область) – 35,07 млн грн на будівництво внутрішньомайданчикових кабельних мереж, мереж протипожежного водопроводу, теплових мереж та дощового колектора;
- індустріальний парк «Вінницький індустріальний парк» – 33,87 млн грн на будівництво дорожньої інфраструктури, зовнішніх мереж водопостачання та електропостачання;
- індустріальний парк «Долина Стрий» (Львівська область) – 63,88 млн грн на будівництво зовнішніх мереж електропостачання, водопостачання та водовідведення, а також реконструкцію вулиці до індустріального парку;
- індустріальний парк «Кривбас» (Дніпропетровська область) – 21,76 млн грн на будівництво зовнішніх інженерних мереж;
- індустріальний парк SUNART (Миколаївська область) – 49,05 млн грн на будівництво котельної, монтаж систем пожежної безпеки, зовнішніх мереж водопостачання і каналізації, очисних споруд, а також благоустрій та озеленення території;
- індустріальний парк «БФ ТЕРМІНАЛ» (Закарпатська область) – 11,91 млн грн на капремонт з'їзду з автодороги;
- індустріальний парк «БІОСЕНС» (Черкаська область) – 24,73 млн грн на будівництво з'їзду з автодороги, технічного проїзду та мереж газопостачання;
- індустріальний парк «Місто Скла» (Київська область) – 8,34 млн грн на будівництво мереж газопостачання [21].

Станом на кінець 2025 року в індустріальних парках України було збудовано 37 промислових підприємств [21].

У машинобудуванні за результатами 2025 р. відбулося зростання виробництва на 1,3 % порівняно з 2024 р. Державне, зокрема оборонне замовлення, сприяло збільшенню виробництва транспортних засобів (військових транспортних засобів – на 7,1 % [5], деталей і приладдя – на 13,8 %). У виробництві електричного устаткування зростання становило 4,9 % (зокрема у

виробництві електродвигунів, генераторів, трансформаторів, апаратури – 20,3 %, батарей і акумуляторів – 4,5 %), виробництво електронної та оптичної продукції зросло на 20,7 % (зокрема електронних компонентів і плат – на 56,3 %, електронної апаратури побутового призначення – на 10,4 %, обладнання для вимірювання та навігації – на 77,9 %).

Розвитку машинобудування також сприяло збільшення вимоги щодо локалізації в публічних закупівлях у 2025 р. до 25 % згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII і постановою КМУ від 2 серпня 2022 р. № 861. Зазначені документи стосуються закупівель у таких сферах, як громадський та залізничний транспорт, комунальна та спеціалізована техніка, а також енергетичне обладнання [22].

У сучасних реаліях вітчизняне машинобудування виконує стратегічну роль у зміцненні обороноздатності держави, її технологічному оновленні та інтеграції у світові ланцюги доданої вартості. В умовах воєнного стану підприємства сектору безпосередньо закривають оборонні потреби країни через створення та випуск новітніх зразків озброєння й техніки.

Із метою ефективного впровадження інноваційних розробок у галузі defense tech, починаючи від липня 2022 р. Українським фондом стартапів (USF) виділяються гранти обсягом до 35 тис. дол. США. Ці гранти мають на меті підтримку практичних рішень та проєктів у сфері підтримки обороноздатності та розвитку військових технологій, а також кібербезпеки. На базі USF у 2023 р. було започатковано кластер з розвитку оборонних технологій "Brave1", що має на меті практичну підтримку українських ініціатив у сфері інноваційних оборонних технологічних рішень – зокрема, у рамках співпраці тестуються «броньовані колеса» "RunFlat" вітчизняного виробництва для бойових пікапів [23].

На сьогодні сфера оборонної промисловості позиціонується як один із найбільших рушіїв економічної регенерації. Максимально активне виробництво характерне для таких напрямів, як бронетехніка; боєприпаси; авіабудування; морські й радарні системи; високоточне озброєння; авіаремонт.

Так, від початку російського повномасштабного вторгнення потреби ЗСУ все більше задовольняються зразками вітчизняних виробників. Зокрема, станом на кінець 2023 р. було виготовлено 30 вітчизняних 155-мм самохідних артилерійських установок (САУ) 2С22 «Богдана», до виробництва яких інтегровано зусилля 25 підприємств та 400 працівників. У майбутньому така практика може слугувати економічним джерелом підтримки в контексті виробництва для світового ринку (країн Африки, Азії та Латинської Америки) надійної та недорогої артилерії [23].

Також значна кількість вітчизняних компаній зайнята проєктуванням та виробництвом варіативних броньованих машин: ТОВ «Українська бронетехніка» пропонує 10-місний бронеавтомобіль – нову модифікацію СБА «Новатор» та реалізовує спільні з підприємством «АвтоКрАЗ» проєкти з виробництва броньованих машин; НВО «Практика» розробляє медичну евакуаційну машину [23] тощо.

Окрема увага приділена розробкам у сфері безпілотних літальних апаратів, чим зайняті більше 200 вітчизняних компаній, виготовляючи близько 12–15 тис. FPV-дронів щомісяця. Функціонує серійне виробництво розвідувальних дронів "Sirko", невидимих для радарів [23].

Необхідно відзначити діяльність саморегулятивних організацій у досліджуваній сфері. Саморегулюванні та громадські організації у сфері машинобудування діють як добровільні об'єднання. Вони відстоюють інтереси бізнесу, розробляють галузеві стандарти, сприяють інноваціям та допомагають підприємствам виходити на міжнародні ринки.

В Україні та на міжнародному рівні у цій галузі активно працюють такі профільні об'єднання:

- Асоціація «Укрмашбуд»: Ліга машинобудівників та роботодавців України, що об'єднує понад 200 вітчизняних підприємств. Здійснює захист інтересів галузі, пошук закордонних партнерів та просування продукції на зовнішні ринки.
- Асоціація технологів-машинобудівників України (АТМУ): Всеукраїнська організація, що об'єднує заводи, дослідницькі центри та профільні університети для обміну передовим досвідом та стандартизації.
- «Укрпроммаш»: Українська асоціація підприємств, діяльність якої спрямована на розвиток і підтримку виробництва обладнання (зокрема харчового та переробного машинобудування) та ін.

Необхідно відзначити низьку ефективність впровадження державних, галузевих та регіональних програм. Вони переважно мають декларативний характер, не містять дієвих інструментів стимулювання виробничих потужностей у машинобудуванні та не враховують актуальні запити внутрішнього й міжнародного ринків. Як наслідок, фактична результативність нормативно-правового забезпечення галузі залишається незадовільною.

Суттєвими деструктивними чинниками для машинобудівного сектору є протиправні поглинання та рейдерські атаки. Результати вітчизняних досліджень свідчать, що об'єктами тиску найчастіше стають підприємства, які володіють значними матеріальними активами або земельними ділянками (зокрема, ПрАТ «Миколаївський машинобудівний завод», КП «Київтрактордеталь», Чорноморський суднобудівний завод тощо) Подібні прецеденти спостерігалися і в транспортному машинобудуванні (Крюківський та Харківський вагонобудівні заводи, ПАТ «Дніпровагонмаш»), що призвело до дестабілізації їхньої діяльності, втрати можливостей для повноцінного завантаження потужностей, а також до проблем із забезпеченням зайнятості та виплати заробітної плати персоналу.

Ураховуючи викладені тенденції, а також потребу у переході до вищих технологічних укладів, розбудові економіки знань та зміцненні міжнародної конкурентоспроможності, об'єктом аналізу доцільно обрати підприємства точного машинобудування. Цей субсектор, що спеціалізується на випуску професійної апаратури, ЕОМ, телекомунікаційного обладнання, вимірювальних приладів, електронних компонентів та систем управління даними (включно з продукцією військового й космічного призначення), здатний стати драйвером модернізації промисловості та забезпечити якісне підвищення рівня економічної безпеки (ЕБ) держави.

Прямі воєнні дії залишаються головним деструктивним чинником для капіталомісткого машинобудівного сектору. Одна із загальних загроз на макрорівні це руйнування активів. Так, машинобудівні гіганти (наприклад, заводи Маріуполя, Краматорська, Харкова) зазнали масштабних фізичних руйнувань. Прямі збитки інфраструктури України через війну зросли до $170 млрд – оцінка KSE Institute станом на листопад 2024 року [24].

Машинобудування є енергоємним виробництвом (термообробка, литво, гальваніка). Графіки відключень та руйнування генерації змушують підприємства переходити на генератори, що здорожує собівартість. Це пов’язано із енергетичним дефіцитом.

Дефіцит металопрокату та сировини через втрату металургійних комбінатів на Сході України машинобудівники втратили внутрішні джерела багатьох марок сталі. Проблеми забезпечення сировиною та переорієнтацію ринків Зміна логістичних маршрутів з морських портів на залізничні та автомобільні шляхи через західні кордони призвела до суттєвого здорожчання імпорту комплектуючих та експорту готової техніки. Брак інженерів, технологів та операторів верстатів кваліфікованих робітників, зумовлений міграцією та мобілізацією, є ключовим обмеженням для розвитку галузі.

Спроби підприємств захистити кадрове ядро регулюються нормативними актами уряду, зокрема базовою Постановою КМУ № 76, яка визначає порядок бронювання для критично важливих підприємств та індустрій ОПК. Через високі воєнні ризики довгострокове комерційне кредитування машинобудівних проєктів приватними банками майже відсутнє. Програми підтримки (наприклад, «Доступні кредити 5-7-9 %») частково покривають лише оборотні кошти. Українські виробники змушені адаптувати продукцію під жорсткі технічні та екологічні стандарти ЄС.

6. Conclusions

Аналіз стану сучасного машинобудування в контексті управління безпекою – зокрема економічною, кадровою та технологічною – вимагає врахування глибоких структурних змін і безпрецедентних зовнішніх викликів. На сучасному етапі розвитку вітчизняний машинобудівний сектор демонструє різку поляризацію. З одного боку, підприємства цивільного спрямування змушені адаптуватися до падіння внутрішнього попиту, руйнування традиційних матеріально-технічних баз та блокування логістичних шляхів, що призвело до значного подорожчання експорту та імпорту комплектуючих. З іншого боку, спостерігається стрімке зростання, модернізація та релокація підприємств, інтегрованих в оборонно-промисловий комплекс і виробництво продукції подвійного призначення. Ключовими деструктивними

факторами впливу на галузь залишаються фізичне знищення потужностей, висока технологічна залежність від імпорту високотехнологічних вузлів, мікроелектроніки та програмного забезпечення для сучасних верстатів із числовим програмним керуванням, а також хронічний дефіцит енергоресурсів, який вимагає переходу на автономні генераційні системи.

За таких умов система управління безпекою машинобудівних підприємств трансформувалася з пасивної функції захисту майна в активну стратегічну функцію життєзабезпечення та розвитку. Ефективна модель управління сьогодні базується на трьох ключових елементах. Перший – це економічна безпека, що передбачає підтримання фінансової стійкості, оптимізацію постійних витрат, диверсифікацію ризиків у ланцюгах постачання за допомогою пошуку альтернативних контрагентів, а також жорсткий антикорупційний контроль. Останній включає впровадження комплаєнс-процедур при закупівлях, аудит контрактів та запобігання внутрішньому шахрайству з дороговартісною сировиною з боку менеджменту. Другий охоплює кадрову безпеку, яка наразі є найбільш критичною через гострий дефіцит інженерів, технологів та операторів складного обладнання внаслідок мобілізаційних процесів та міграції. Управління цим вектором вимагає активного використання механізмів бронювання персоналу, впровадження програм швидкої перекваліфікації та розвитку дуальної освіти. Третій – технологічна та інформаційна безпека, яка в епоху цифровізації та концепції Індустрії 4.0 фокусується на кіберзахисті промислових контролерів, захисті конструкторської документації від промислового шпигунства для мінімізації ризиків їх втрати.

Загалом, сучасне управління безпекою в машинобудуванні успішно перейшло від концепції реагування на інциденти до концепції резильєнтності, тобто здатності системи перебудовувати архітектуру своїх бізнес-процесів безпосередньо під час тривалого та інтенсивного зовнішнього шоку.

References

1. Vlasiuk, O. S. (2008). *Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauk pro ekonomiku* [Theory and practice of economic security in the system of economic sciences]. Natsionalnyi instytut problem mizhnarodnoi bezpeky (in Ukrainian)
2. Reverchuk, A. Ya., Malyk, Ya. Y., Kulchytskyi, I. I., & Reverchuk, S. K. (Eds.). (2000). *Ekonomichna bezpeka v Ukraini: derzhavy, firmy, osoby* [Economic security in Ukraine: States, companies, individuals]. LfMAUP (in Ukrainian)
3. Kozachenko, H. V., Ponomarov, V. P., & Liashenko, O. M. (2003). *Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia* [Economic security of the enterprise: Essence and mechanism of ensuring]. Libra (in Ukrainian)
4. Shlemko, V. T., & Binko, I. F. (1997). *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napriamky zabezpechennia* [Economic security of Ukraine: Essence and directions of ensuring]. NISD (in Ukrainian)
5. Zasanskyi, V. V., Sharhut, V. I., & Brytskyi, R. M. (2015). Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky yevropeiskykh derzhav za umov dii sotsialno-ekonomichnykh zahroz [Ensuring economic security of European states under conditions of socio-economic threats]. *Visnyk Cherkaskoho Universytetu. Seriia: Ekonomichni Nauky – Bulletin of Cherkasy University. Series: Economic Sciences*, (12), 25–30. https://econom-ejournal.cdu.edu.ua/article/download/389/402 (in Ukrainian)
6. Zasanskyi, V. V., & Kurylina, O. V. (2018). Koruptsiia yak osnova rozpovsiudzhennia tinovoi diialnosti [Corruption as a basis for the spread of shadow activities]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava – Scientific Notes of Lviv University of Business and Law. Seriia ekonomichna. Seriia yurydychna*, (46), 123–129. https://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/economy/article/view/725 (in Ukrainian)
7. Zasanskyi, V. V., & Babych, R. B. (2019). Innovatsiino-resursnyi potentsial ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [Innovation and resource potential of economic development of Ukraine]. *Problemy Systemnoho Pidkhodu v Ekonomitsi – Problems of Systemic Approach in Economy*, *3*(71), 47–54. http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_71_1_2019_ukr/3_71_1_2019.pdf (in Ukrainian)
8. Zasanskyi, V. V., & Predborskyi, V. A. (2019). Novitnia demodernizatsiina forma tinizatsii vlady [The latest demodernization form of shadow power]. *Formuvannia Rynkovykh Vidnosyn v Ukraini – Formation of Market Relations in Ukraine*, (12), 7–17. https://dndiime.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/12-223-2019.pdf (in Ukrainian)
9. Zasanskyi, V. V., & Predborskyi, V. A. (2020). “Avtonomna” tinova vlada yak zasib tinovoho psevdoreformuvannia [“Autonomous” shadow power as a means of shadow pseudo-reforming]. *Formuvannia*

Rynkovykh Vidnosyn v Ukraini – Formation of Market Relations in Ukraine, (6), 7–16. http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_6_3 (in Ukrainian)

10. Tymoshenko, O. I., & Zasanskyi, V. V. (2022). Tinova diialnist yak zahroza dlia ekonomichnoi bezpeky pidpryiemnytstva [Shadow activity as a threat to economic security of entrepreneurship]. *Ekonomika i Upravlinnia – Economics and Management*, (2), 5–7. https://doi.org/10.36919/2312-7812.2.2022.05 (in Ukrainian)
11. Zasanskyi, V. V., & Kaliuk, O. M. (2023). Vykorystannia finansovoi zlochynnosti viiskovymy terorystychnymy orhanizatsiiamy [The use of financial crime by military terrorist organizations]. *Ekonomika i Upravlinnia – Economics and Management*, (2), 89–98. https://doi.org/10.36919/2312-7812.2.2023.89 (in Ukrainian)
12. Zasanskyi, V. V. (1998). *Detinizatsiia ekonomiky v perekhidnykh suspilstvakh: upravlinskyi aspekt* [Shadow economy reduction in transition societies: Managerial aspect]. Politex (in Ukrainian)
13. Kurylina, O. V., Henyk, O. V., Kret, I. Z., & Protsiuk, T. B. (2018). Novitni finansovi tekhnolohii yak instrumenty protydii ta zapobihannia vidmyvannia dokhodiv, otrymanykh zlochinnym shliakhom, finansuvannia teroryzmu i finansuvannia rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia [Newest financial technologies as tools for countering and preventing money laundering, terrorist financing and financing of proliferation of weapons of mass destruction]. *Pravo ta Nauky – Law and Sciences*, (1), 34–38. (in Ukrainian)
14. Kurylina, O. V., Sytar, L. Y., & Vizniak, Yu. Ya. (2018). Rezervy pidvyshchennia yakosti trudovoho potentsialu promyslovoho pidpryiemstva [Reserves for improving the quality of labor potential of an industrial enterprise]. *Pravo ta Nauky – Law and Sciences*, (2), 21–26. (in Ukrainian)
15. Kurylina, O. V. (2018). Teoretychni osnovy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky u zmishanij ekonomitsi [Theoretical foundations of ensuring economic security in a mixed economy]. In *Zabezpechennia tsyvilnoi bezpeky v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy – Ensuring civil security in Ukraine: Current state and prospects* (pp. 308–313). Cherkasy (in Ukrainian)
16. Kuzmenko, V. V. (2004). The state as an institution of economic security. *Scientific Papers of DonNTU. Economic Series*, (69), 136–142.
17. Ministry of Economy of Ukraine. (2007). Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On approval of the Methodology for calculating the level of economic security of Ukraine] (Order dated March 2, 2007, No. 60). https://zakon.rada.gov.ua/go/v0060665-07 (in Ukrainian)
18. Novikova, O. F., & Pokotylenko, R. V. (2003). Do problemy vyznachennia priorytetiv ta skladovykh natsionalnoi bezpeky Ukrainy [On the problem of determining priorities and components of national security of Ukraine]. *Stratehichna Panorama – Strategic Panorama*, (2), 43–57 (in Ukrainian)
19. Bandurka, O. M., Dukhov, V. Ye., Petrova, K. Ya., & Chervyakov, I. M. (2003). *Osnovy ekonomichnoi bezpeky* [Fundamentals of economic security]. Kharkiv National University of Internal Affairs (in Ukrainian)
20. Law of Ukraine. (2003). *Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [On the foundations of national security of Ukraine] (Law of Ukraine dated June 19, 2003, No. 964-IV). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15 (in Ukrainian)
21. Volokita, V. (2026, January 05). V industrialnykh parkakh zbuduvaly 22 zavody torik: yaki sfery u priorytet [22 factories were built in industrial parks last year: which areas are a priority?]. *Ekonomichna Pravda – Economic Truth*. https://epravda.com.ua/biznes/skilki-zavodiv-zbuduvali-v-industrialnih-parkah-u-2025-roci-816113/ (in Ukrainian)
22. National Institute for Strategic Studies. (2026). *Tendentsii funktsionuvannia promyslovosti Ukrainy u 2025 r.* [Trends in the functioning of industry in Ukraine in 2025]. https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tendentsiyi-funktsionuvannya-promyslovosti-ukrayiny-u-2025-r (in Ukrainian)
23. Kovalenko, O. (2024). *Napriamy rozbudovy mashynobuduvannia v Ukraini yak draivera ekonomichnoho rozvytku pid chas viiny ta u povoiennyi period* [Directions for the development of mechanical engineering in Ukraine as a driver of economic development during the war and in the post-war period]. National Institute for Strategic Studies. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/napryamy-rozbudovy-mashynobuduvannya-v-ukrayini-yak-drayvera-ekonomichnoho (in Ukrainian)
24. KSE Institute. (2025, February 14). *Priami zbytki infrastruktury Ukrainy cherez viinu: KSE Institute estimation as of November 2024* [Direct infrastructure losses of Ukraine due to the war: KSE Institute estimation as of November 2024]. Kyiv School of Economics. https://kse.ua/ua/about-the-school/news/pryami-zbitki-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-do-170-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-listopad-2024-roku/ (in Ukrainian)